

TEDENSKE SLIKE

PRILOGA

DOMOVINI

Leto XI.

V Ljubljani, dne 31. januarja 1935

Štev. 5.

700 letnica

Bratje pravoslavne vere so slavili preteklo nedeljo praznik sv. Save, ustanovitelja srbske pravoslavne cerkve, ki pa je istočasno tudi važna osebnost v srbski državni in kulturni zgodovini. Rodil se je okrog l. 1174. kot najmlajši sin velikega župana Štefana Nemanje in ime mu je bilo Rastko. V mladeniških letih se je že zatekel v znameniti svetogorski samostan in kot menih je dobil ime Savo. V samostanu se je ukvarjal z zbiranjem raznih rokopisov, posebno skrb pa je posvečal svojim rojakom, ki so se posvetili verskemu življenju. Samostanski poklic pa ga ni odtrgal od življenja v domovini. Prvič je zapustil samostan leta 1195., ko je v Srbiji po smrti njegovega očeta prišlo do hudih notranjih razprtij. Po zaslugi njegovih posredovanj in vplivov so bili ti spori končani in posvetil se je z vso vneto organizaciji samostojne srbsko-pravoslavne cerkve, da bi ta cerkvena organizacija služila tudi narodni prosveti. Svoje namene je dosegel 1219. in postal je prvi srbski arhiepiskop. Njegov sedež je bil v samostanu Žiči.

Tako je bila ustvarjena srbska državna misel dejansko od Nemanje, intelektualno pa od prvega arhiepiskopa, ki je delal na tem, da bi postalo pravoslavje sestavni del srbske državne kulture. V tem duhu je sv. Sava vzgajal svečeništvo in njegove težnje so tako odlično uspele in tako tesno zvezale cerkev z državo, da so bili duhovniki tudi pozneje pod turško oblastjo glavni predstavniki srbske državne misli in da niso za nobeno ceno popustili od te smeri.

Ko je l. 1227. umrl njegov brat Stjepan in ko je kot njegovega naslednika kronal njegovega sina Radoslava, se je sv. Sava napotil na vzhod, da bi po svoji meniški zaobljubi obiskal sveta mesta. Svoje romanje je prekinil, ko

so v državi spet nastali spori. Ko so bila nesoglasja odstranjena in ko se je Radoslavov naslednik Vladislav poročil s hčerko bolgarskega carja Asana II. ter so nastali med Srbijo in Bolgarijo najboljši odnosi, je sv. Sava spet krenil na romarsko pot v Jeruzalem, Antiohijo in druga sveta mesta. Na povratku s tega romanja je umrl v Bolgariji dne 14. (27.) januarja 1235. Dve leti pozneje so prenesli njegovo truplo v Srbijo v Mileševo, kjer je ležalo do l. 1594. ko so ga Turki baje odnesli v Beograd in sežgali na Vračaru.

Sv. Savo obkrožuje le malo legend, zato pa nebroj v zgodovini naroda in

smrti... Save

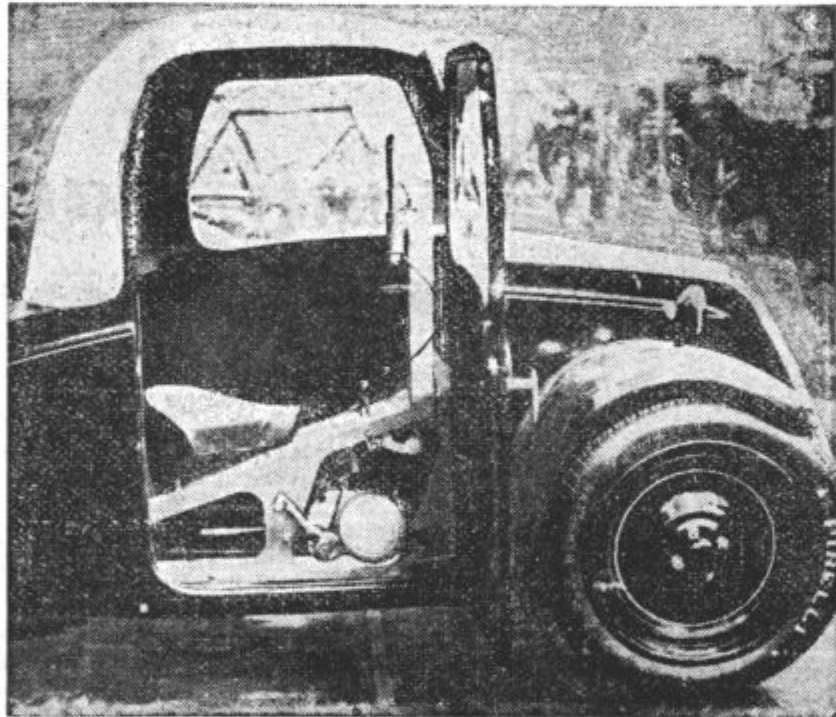
njegove kulture važnih dejstev. Sv. Sava ni postal samo ena najznačilnejših osebnosti v pravoslavni cerkveni zgodovini, marveč tudi v narodni kulturi. Od vseh srbskih pravoslavnih svetnikov slavi narod v največji meri sv. Savo kot narodnega prosvetitelja, kneza Lazarja pa v spomin na narodno tragedijo, iz katere je vzkliko novo življenje in ki bo ostala za vedno simbol neupogljive narodne zavednosti. Kot požrtvovalnemu in uspešnemu narodnemu prosvetitelju pa dolgujemo sv. Savi čast in zahvalo vsi južni Slovani.

Ker je preteklo 700 let od smrti sv. Save, je srbska pravoslavna cerkev vse leto 1935. posvetila njegovemu spomenu. V zgodovini srbskega rodu je pet velikih datumov: pokristjanjenje, delovanje sv. Save, kosovska tragedija, upori, osvobojenje. Sv. Sava je bil v pravem pomenu besede moralni roditelj srbskega naroda. V dobi, ko je Rim v sijaju vladal nad dušami in telesi evropskih narodov, je sv. Sava skromno in tiho, da ga Evropa ni niti slišala, ustanovil narodno cerkev v narodni državi. V mnogih drugih državah so se zaradi cerkvenih organizacij vodili krvavi boji, Savino cerkev pa je narod v največjem spokojstvu z vso svojo dušo prevzel za svojo last in se v njej kulturno udeleževal ter razvijal z največjimi uspehi. Na vseh področjih je bil sv. Sava najuspešnejši delavec in najsijajnejši zmagovalac brez meča in krvi. Bil je vladarski sin in svetovalec vladarjev. Narodni cerkvi ni postavil samo vodstva, temveč tudi njene temelje med narodom, z narodne duše je zajel poezijo in ideje vzajemnosti, bil pa je tudi sam po svojem življenju graditelj narodne prosvete in narodne vzajemnosti. Tudi katoliška cerkev časti sv. Savo kot svetnika, kar je pač malokomu znano.

Pomembni dogodki

JUBILEJ BOLGARSKE VOJASKE ŠOLE. Bolgarski kralj Boris pri paradi ob 30-letnici sofijske vojaške šole.

MOTOCIKEL S TREMI KOLESI. Ta motocikel s tremi kolesi napravlja vtis malega avtomobila. Vrhu tega je zelo poceni, ker ne rabi močnih cilindrov.

VELIKA REKA JE ZAMRZNILA. Kitajska reka Yang Tse Kiang povzroča, kadar zamrzne, ljudem in plovbi resne težave. Ledne grude onemogočajo na reki vsak promet.

SMRT RESITELJA SLOVENIJE. V Beogradu so te dni pokopali častnega meščana ljubljanskega g. polkovnika Stefana Švabića, ki si je pridobil za Slovenijo in posebej za Ljubljano neprecenljive zasluge, ko je ob prevratu leta 1918. ustavil italijansko prodiranje proti Ljubljani. Polkovnik Švabić se je rodil v vasi Božurnji pri Topoli 1. novembra 1865. Po dovršeni nižji gimnaziji in kmetijski šoli v Kraljevu je vstopil v armado, kjer je ostal vse svoje življenje do pred nekoliko leti, ko je bil upokojen. V podčastniško šolo je bil sprejet leta 1885, pa se je že čez nekaj mesecev udeležil bolgarske vojne, kjer se je zelo odlikoval. Častnik je postal leta 1892. Kot nižji častnik je služil pri raznih konjeniških poveljstvih in junija meseca 1906 je napredoval v čin konjeniškega majorja. Balkanska vojna ga je zatekla kot pomočnika poveljnika polka. S svojim dotedanjim delom, posebno pa s svojo naravno inteligenco in prirojenimi vojaškimi sposobnostmi je dosegel dne 1. januarja 1912 čin konjeniškega podpolkovnika. Takrat je služil v štabu I. armije. Takratni poveljnik I. armije in prestolonaslednik, blagopokojni kralj Aleksander, ga je vzel za svojega adjutanta. To častno in odgovorno službo je vršil polkovnik Švabić skoraj dve leti. V svetovni vojni se je polkovnik Švabić zopet vidno odlikoval v bojih. Med umikanjem srbske vojske je bil ranjen. Kljub resni rani ni zapustil svojega polka. Sovražniki so se posebno vrgli na njegov polk in v nekem spopadu ob Moravi je bil ustreljen njegov konj, Švabić, čigar rana še ni bila zaceljena, je padel in sovražniki so ga ujeli. Ko se je oktobra meseca leta 1918 vrnil iz avstrijskega ujetništva, se je polkovnik Švabić ustavil v Ljubljani, kjer je s svojim odločnim nastopom rešil Ljubljano, da je niso zasedli Italijani. Ljubljanski občinski svet je v znak hvaležnosti imenoval polkovnika Švabića za častnega meščana in je po njem tudi imenoval eno mestno ulico. Slovenski narod bo ohranil pokojnega polkovnika Švabića v hvaležnem spominu.

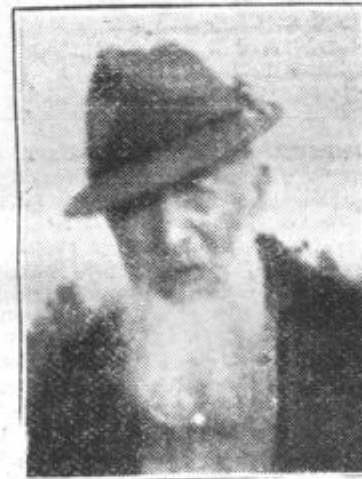

ŠEF NOVE BOLGARSKE VLADE
general Penčo Zlatev

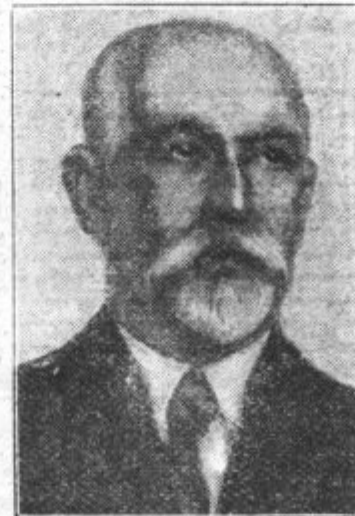
doma in na tujem

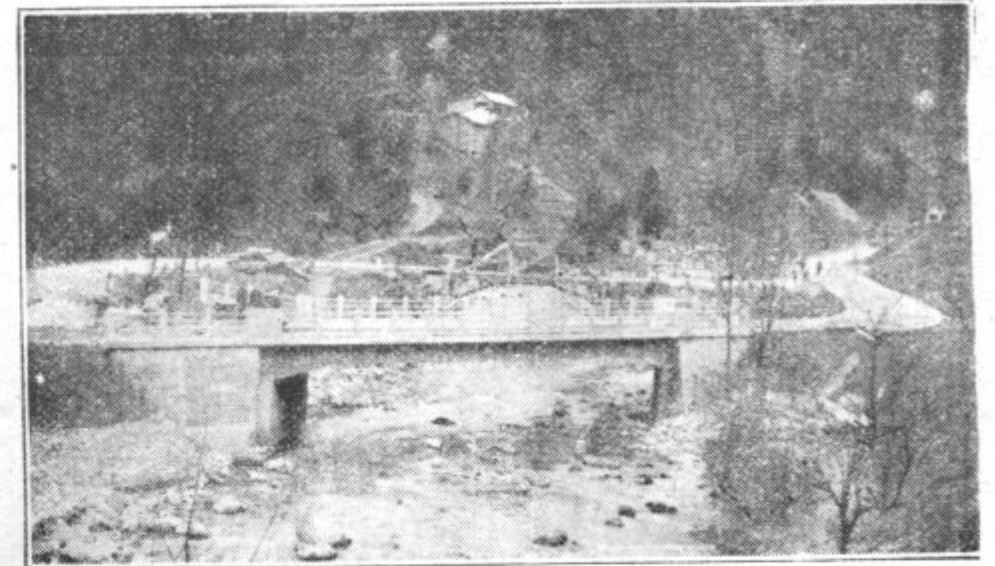
VLADIMIR LEVSTIK, znani slovenski pisatelj, ki je napisal za letošnji dar Vodnikove družbe prav prijetno knjigo »Dejanje«, ki je vzbudila pri vseh čitateljih silno zanimanje.

JUBILEJ VELIKEGA PRIJATELJA PRIRODE. Veder in čil je praznoval te dni svojo osemdesetletnico g. France Mayer, upravitelj Pogačnikovega veleposestva Krumperka pri Dobu. Slavljencec se je rodil v Planini na Notranjskem. Dolga desetletja je služboval na Notranjskem, po italijanski okupaciji pa se je moral umakniti v Jugoslavijo. V svoji visoki starosti je še vedno mladostno svež, lovec, da ga težko kdo prekosl, ter ves zavzet za gozdove in druge lepote prirode. Prijubljenemu možu želimo, da bi v krogu svoje življenjske družice ge. Ivane, rojene Lavričeve in svojih otrok zdrav in vesel preživel še mnogo let.

KOSTA BATOLOV, zunanji minister v novi bolgarski vladi

POVZDIG NASEGA PROMETA. Pravkar je bil prometu izročen Leskovčev most v Kokri, kar bo mnogo koristilo tujskemu prometu.

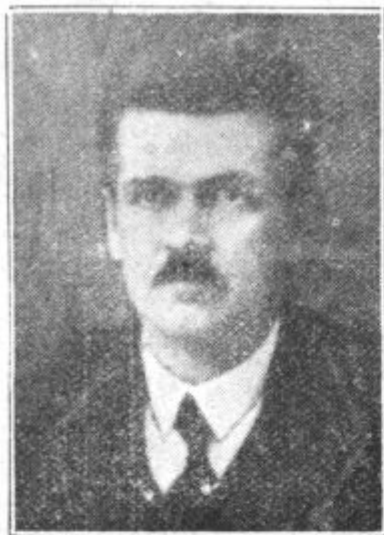

NOVI VODITELJ FRANCOŠKE VOJSKE. Po odhodu generala Weyganda v pokoj je postal novi generalissimus Francije general Gamelin, njegov prvi pomočnik pa general Georges (z roko v obvezl), ki je bil ranjen pri marsejskem atentatu.

TOBAK ŽIVI 200.000 LJUDI. Makedonska dekleta pri prebiranju suhih tobačnih listov.

Tedenska kronika

VINKO MOZINA r. v. Kamniku je umrl te dni posestnik in pekovski mojster g. Vinko Možina. Kot načelnik meščanske korporacije se je še 25. novembra udeležil otvoritve ceste v Kamniško Bistrico. Ze prihodnji dan pa je moral v Ljubljano v bolnišnico, da se podvrže operaciji na želodcu. Po dolgem kljubovanju ga je smrt rešila trpljenja. G. Vinko Možina je bil eden najdelavnejših nesebičnih javnih delavcev, ki je sprejemal javne posle ne zaradi časti, ampak zaradi dela. Pri zadnjih volitvah je bil izvoljen na tretjem mestu liste JNS in je kot član občinske uprave zavzemal mesto blagajnika. Od leta 1927. je bil član uprave, ravnateljstva Mestne hranilnice in krajevnega šolskega odbora. S smrtjo g. Vinka Možine je Kamnik izgubil res delavnega moža, ki je bil med meščani zelo priljubljen in je užival velik ugled kot preudaren in dober gospodar. Bil je vnet podpornik in član raznih duštev. Naj počiva v miru!

LEP USPEH MLADE PEVKE. Te dni je priredila mlada naša pevka ga. Franja Bernot-Golobova v Rimu zelo uspešen koncert.

LEP JUBILEJ. Ljubljanski zlatarji, optiki, graverji in pasarji so lepo počastili jubilej predsednika njihovega združenja g. Milka Krapeža. Dne 11. t. m. je minulo 25 let, odkar nepretrgano predseduje združenju svojih stanovskih tovarišev. G. Milko Krapež, urar in trgovec z dragotinami na Jurčičevem trgu, je eden naših najvidnejših in najmarljivejših organizatorjev, zelo spoštovan in upoštevan v sokolskih kakor stanovskih vrstah. Njegove vrline smo primerno poudarili, ko je praznoval tridesetletnico požrtvovalnega in plodonosnega dela kot samostojen gospodar 35 let na delu kot sokolski in obrtniški organizator, ustanovitelj strokovne zadruge urarjev, ki je ena najvzornejših v Zvezi obrtnih zadrug, najskrbnejši pokrovitelj obrtniškem naraščanju, ponosen narodnjak in dober gospodar. Želimo mu še mnogo zdravih in plodonosnih let!

JANKO ŽIROVNIK ČASTNI OBCAN ŠT. VIDA. V kratkem bo obhajal g. Janko Žirovnik, šolski vodja v pokoju, v Kranju svoj 80. rojstni dan. V visoki starosti je ta vzornik prosvetnega in narodnega dela še čil in zdrav ter mladeniško razpoložen. Rodil se je 7. februarja 1855 v Kranju in ko je l. 1873. odlično dovršil svoje studije, je stopil v učiteljsko službo. Na vseh svojih službenih mestih se je vneto udeleževal tudi izven šole ter puščal povsod za seboj sledove najuspešnejšega dela v korist ljudstva. Povsod se je posebno zavzemal za kmetijstvo, sadjarstvo in za petje. Izdal je štiri zvezke narodnih pesmi za moške in mešane zборе ter tri zvezke dvoglasnih za mladino. Ob nedeljah je uvedel na svojem službenem mestu v Št. Vidu nad Ljubljano redna kmetijska predavanja, katera je s praktičnimi vajami izpopolnjeval na zelenjadnem vrtu, v šolski drvešnici in v sadovnjakih sosedov. Ker je bila obrt v šentviški občini že tedaj močno razvita, je hotel tudi obrtnikom pomagati do napredka. Ustanovil je obrtno nadaljevalno šolo, ki se je pod njegovim spretnim vodstvom povzpela do najvišje popolnosti, ter dobila največ izraza v lepo napredujoči mizarški obrti. Vseh njegovih del in zaslug ni mogoče popisati, prav gotovo pa za vse to velikanško delo v prid naroda ni zaslužil, da je bil po 19 letih uspešnega, plodonosnega in nesebičnega dela v Št. Vidu proti svoji volji prestavljen v Borovnico, kjer je vzorno in uspešno deloval do svoje upokojitve. Tudi v svojem zaslužnem pokoju ne počiva. V Kranju vodi sadjarsko in vrtnarsko podružnico, prireja predavanja, v okolici pa ureja sadne vrtove. Šentviška občina je tega vzor-moža zaradi njegovih neprecenljivih zaslug, sedaj na svoji seji izvolila za svojega častnega občana ter mu dala s tem dostojno zadoščanje za vse krivice, ki jih je nekdanj pretrpel v Št. Vidu. Tudi mi mu čestitamo z željo, da bi doživel še mnogo srečnih let!

REKTOR UNIV. PROF. DR. MAKS SAMEC. Po odstopu dosedanjega rektorja je bil za rektorja (starešino) ljubljanske univerze izvoljen dosedanji dekan (načelnik) tehniške visoke šole, g. prof. dr. Maks Samec. Novi rektor širši javnosti ni mnogo znan, ker živi ves svojemu znanstvenemu delu, zato pa uživa velik sloves v znanstvenem svetu svoje stroke. Rektor dr. Samec se je rodil 27. januarja 1881 v Kamniku. Dr. Samec je strokovnjak v kemiji in je v tej panogi dosegel do danes uspehe, ki ga uvrščajo med učenjake svetovnega slovesa. Mnogo pa se je prof. dr. Samec bavil zlasti z vprašanjem, kako oplemeniti naše premože, kar je v enaki meri važno za znanstvo kakor za naše praktično narodno gospodarstvo. Tako je objavil več zanimivih razprav o oplemenitvi manjvrednih premogovnih industrij. Če se njegovi poskusi, ki so doslej pokazali prav lepe uspehe, obnesejo, bomo lahko tudi iz domačega v primeri z angleškim manjvrednega premoga pridobivali koks, ki bo dal kakor angleški 7500 kalorij. V zadnjem času dela prof. dr. Samec mnogo tudi na utekočinjenju, to se pravi, na pridobivanju bencina iz premoga. Uspehi teh raziskavanj sicer doslej še niso znani, vsa naša javnost pa jih pričakuje z napatim zanimanjem.

VLOMILEC FRANCO OMERZO iz Rožnega pri Blanci v brežiškem okraju, o katerem smo zadnji čas poročali, je sam ali pa v družbi z drugimi pajdaši prirejal razne vlome po celjski okolici in drugod. Franc Omerzo je eden najbolj podjetnih in vzpodbudnih članov družbe, ki je do nedavna vlamljala, razen po celjskem in laškem, tudi po brežiškem in krškem okraju. Vse druge člane tolpe so brežiški orožniki že aretirali in izročili sodišču. Franca Omerza pa išče tiralica.

